

Süt sektörü PARLAK BİR YILI geride bıraktı

Zeki Ilgaz

Yönetim Kurulu Başkanı
Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR)

2014 yılının ilk 10 ayında, 2013 yılının aynı dönemine göre %9,5 artışla yaklaşık 7,3 milyon ton inek sütü kayıtlı işletmelerce toplandı. 2014 yılı ilk 10 ayında 1,078 bin ton içme sütü, 928 bin ton yoğurt, 505 bin ton peynir, 503 bin ton ayran, 38 bin ton tereyağı ve 96 bin ton süttozu üretildi. Kayıt dışılık sektörümüz ve ülkemiz açısından önemli bir sorundur. Tarım politikalarının oluşturulmasında yarattığı belirsizlik, halk sağlığı, tüketicinin ekonomik kayba uğraması aleyhine yarattığı haksız rekabet ortamı ve devletin uğradığı gelir kaybı gibi olumsuzluklar da bulunmaktadır. Her türlü kayıt ve kontrolden uzak ve belgesiz olarak yapılan açık çiğ süt satışları, halk sağlığı açısından risk yaratmakta, kayıtlı çalışan işletmeler aleyhine haksız rekabet oluşturmaktadır.

Süt ve süt ürünleri ihracatımız son yıllarda giderek artan bir ivme kazandı. 2012 yılında 226,5 milyon dolar, 2013 yılında 283 milyon dolar olan ihracatımız 2014 yılının ilk 10 ayında 300 milyon dolar olmuştur. Süt ürünleri ithalatımız ise 2012 yılında 106 milyon dolar, 2013 yılında 138 milyon dolar iken, 2014'ün ilk 10 ayında 113 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu yıl ağustos ayında Rusya Federasyonu'nun AB, ABD, Kanada, Avustralya, Norveç Krallığı gibi bazı ülkelerden tarım ve gıda ürünü ithalatını 1 yıllığına yasaklamış olması sonucu, Rusya Federasyonu'na (ve Rusya'nın gümrük birliği içerisinde olduğu Kazakistan ve Belarus'a) süt ürünleri ihracatı olanağımız ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde süt ve süt ürünleri veteriner sağlık sertifikası onaylanarak ihracat kapıları

aralanmıştır. Şu anda bir taraftan onaylı işletme sayısının artırılması çalışmaları, diğer yandan hedef pazara uygun ürünlerin geliştirilmesi ve ticari hususlar üzerinde çalışmalar ve görüşmeler sürmektedir.

SÜT ÜRÜNLERİ SANAYİMİZ RUSYA'YA ODAKLANDI

Dünya süt ve süt ürünleri pazarında orta vadeli beklentilerin, özellikle gelişmekte olan pazarlarda yaşanan talep artışı ile olumlu olduğu görülmektedir. Dünya pazarı özellikle gelişmekte olan ekonomilerde hem tüketimin hem de üretimin artması ile dinamik kalmaya devam edecek. Nisan 2015 sonrasında AB'de kota sisteminin sona erecek olmasına rağmen, AB'de süt üretiminde sınırlı artışın yaşanacağı tahmin edilmektedir. Uzun dönem olasılıklarında ise, gelecek 10 yılda dünya süt ürünleri talebinin artmaya devam edeceği, gelişmiş pazarların süt ürünleri talebi için yavaş bir büyüme ile yavaş ekonomik iyileşme göstermeye devam edeceği, gelişmekte olan pazarların ise büyümenin motoru olmaya devam edeceği öngörülmektedir. Çin, Hindistan, Rusya ve Körfez ülkeleri gibi önemli süt ürünleri

ithalatçısı ülkeler, Türkiye'den süt ürünleri ihracatının potansiyel destinasyonlarıdır. Bundan sonrası için "rekabetçi maliyetle, pazarın beklentilerine uygun kalitede, katma değerli ürünler üreterek istikrarlı bir şekilde ticareti geliştirmek ve sürdürülebilmek" hedefimiz olmalıdır.

Kırmızı et sektörüne baktığımızda; ülkemizin toplam kırmızı et üretimi 2012 yılında 915 bin 845 ton, 2013 yılında ise 996 bin 155 ton olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılının ilk 3 çeyreğinde toplam 605 bin 936 ton kırmızı et üretimi gerçekleşmiş olup, 2013 yılının aynı dönemi ile kıyaslandığında %3,5 oranında azalma olduğu görülmektedir. Türkiye'de kişi başı yıllık et tüketimi 5-6 kg balık, 12-13 kg kırmızı et ve 19-20 kg beyaz et olarak verilmektedir. Toplam 37-38 kg civarında olduğu tahmin edilen kişi başına yıllık et tüketimi dünya ortalama tüketim rakamının (38-40 kg/kişi olduğu tahmin edilmektedir) biraz altında kalıyor. Bu değerlendirmede, dünya kırmızı et tüketim rakamı içinde önemli bir paya sahip olan domuz etinin ülkemizde hiç tüketilmediğini de dikkate almalıyız.

BESİLİK HAYVAN İTHALATININ ÖNÜ AÇILDI

2014 yılı içerisinde, uzun süredir dile getirdiğimiz besilik hayvan arzının yetersizliği sorununa çözüm olarak (karkas et fiyatlarındaki yükselmenin sınırlanması ve istikrarın üreticilere zarar vermeyecek şekilde sağlanabilmesi için) besilik hayvan ithalatının önü açılmıştır. Kırmızı et maliyetlerimizin ve buna bağlı oluşan piyasa fiyatlarının dünya fiyatlarına göre yüksek ve rekabetten uzak olması nedeniyle kırmızı et ve ürünleri ihracatımız maalesef çok düşüktür, neredeyse yok seviyesindedir. Diğer sektörlerde (un, makarna, süt, yağ, şekerleme vb.) ihracatı desteklemek için DİR (Dahilde İşleme Rejimi) kapsamında, dünya fiyatları ile hammadde ithalatı yapılarak maliyet dezavantajının giderilmesi ve ihracatın desteklenmesi modeli, kırmızı et sektörü için de mümkün kılındığında sektörün ihracat potansiyelini hayata geçirebilmesi söz konusu olabilecektir. Çünkü sektörün bilgi birikimi ve kapasitesi yeterlidir ve tek zaafi dünya fiyatlarına göre iki kat hatta rekabetçi ülkelerin maliyetlerine göre üç kat daha yüksek olan kırmızı et maliyetleridir.

2014 yılının ülkemiz için en önemli gelişmelerinden biri de tarım arazilerinin toplulaştırılmasını öngören Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun yayımlanması olmuştur. Ortalama tarım işletmesi büyüklüğü İngiltere'de 53.8, Fransa'da 52.1, Almanya'da 45.7, İspanya'da 23.8 hektar iken, Türkiye'de 5.9 hektardır. Sektörümüzün geleceği için çok önemli bir kanun yürürlüğe girmiştir. 2014 yılı başında, kayıt ve onay yönetmeliğinin süresi bir yıl daha uzatılarak 31.12.2014 olarak belirlenmiş, Hayvansal Gıdalarda Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği'nin çiğ sütün mikrobiyolojik kriterleri ile ilgili gerekliliklerinin süresi de 2015 yılı sonuna kadar uzatılmıştı. Çiğ sütün kalitesini düzeltmek için bu zamanı iyi değerlendirmekte fayda vardır. Özellikle AB'ye uyum amacıyla verilen IPARD desteklemelerinin, çiftçi eğitimlerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Süt sektöründe, gerek toplam çiğ süt üretiminde ve gerekse hayvan başına elde edilen çiğ süt miktarında önemli artışlar elde edilmiş olmasına karşın, hala hayvan başına alınan çiğ süt miktarı ve verimlilik beklenen seviyelerin altındadır. Dolayısıyla önümüzdeki dönemlerde hayvanlarımızın genotipi, besleme, sağlık, hijyen ve çevre koşulları, işletme büyüklüğü, yem ve yemleme gibi verimliliği direkt etkileyen

koşullarda iyileştirme çalışmalarının yapılmasına devam edilmesi ve üreticinin eğitimi önem arz etmektedir. Bugün sağılan inek başına elde edilen yaklaşık 3 ton/yıl seviyesindeki çiğ süt miktarının 7 ton/yıl seviyesine çıkartılması hedeflenmektedir.

KIRMIZI ET FİYATLARIMIZ DÜNYA ORTALAMASININ ÜZERİNDE

Son dönemde yaratılan bilgi kirliliği, tüketicileri tükettikleri ürünlerle sorunlu hale getirmiş, tüketicinin yeterli ve dengeli beslenme hakkı elinden alınmıştır. Her yıl artan nüfusumuz yanında kişi başına yıllık gelirimizde yaşanan artış, daha fazla proteinli gıda talebi yaratmaktadır. Ancak ülkemizde özellikle kırmızı et fiyatları dünya ortalama fiyatlarının oldukça üzerindedir ve bu durum kırmızı et arzında yaşanan sıkıntıyla birlikte tüketimin artırılabilmesinin önündeki en önemli engeli oluşturmaktadır. Zaman zaman medyada yer alan olumsuz görüşler ve yaratılan bilgi kirliliği de çok mükemmel bir protein olan kırmızı etin tüketimini olumsuz yönde etkilemektedir. Kırmızı ete ve ticaretine, kesim sisteminden başlayarak standardizasyon getirilmesi, kayıt ve kontrol dışı üretim ve ticareti ile mücadele, piyasa düzeni ve istikrarı açısından önem arz etmektedir. Bu mücadeleden başarıyla çıkabilirsek, bunların sonucu olarak kişi başına kırmızı et tüketiminin artmasını bekleyebiliriz.

Türkiye tarım sektöründe önemli bir potansiyele sahip. Ülkemiz, tarımsal hasıla bakımından Avrupa'da birinci sıraya, dünyada ise 7. sıraya yükselmiştir. OECD'nin 2011 yılı tarım rapor

Türkiye'nin dünyada tarımsal hasıla

büyükülüğü açısından

7. sıraya yükseldiğini, Birleşmiş

Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ise Türkiye'nin Avrupa'da 4. sıradayken birinci sıraya yükseldiği söylemektedir. Ayrıca kırsal kalkınma alanında gelişmeler sağlanmıştır. Üretilen tarımsal ve hayvansal ürünlerin muhafaza kapasitesinin geliştirilmesi, bunların işlenmesi ve paketlenmesiyle ilgili tesislerin kurulması konusunda 2006'da başlatılan bir projeye Türkiye'ye yaklaşık 1 milyar lira kaynak aktarılmıştır. Türkiye genelinde küçük ve orta boy işletme ölçeğinde 5 bin 500 tesis tamamlanmıştır.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2023 yılı vizyonunda, 62 milyar dolarlık tarım hasılasını 150 milyar dolara çıkarmayı, gıda ve tarımsal ürün ihracatını ise 60 milyar dolara yükseltmeyi hedeflemektedir. Bakanlık, önümüzdeki dönemde bu hedefler doğrultusunda; tarımsal yapının geliştirilmesi, sektörün geliştirilmesi ve kırsal kalkınmanın sağlanması yönünde çalışmaların devam edeceğini belirtmektedir. Hedef; 2023 yılında nüfusunu yeterli, kaliteli ve güvenilir gıda ile besleyen, tarım ürünlerinde net ihracatçı konumunu daha da geliştiren, rekabet gücünü artırmış, dünyada ve bölgesinde tarım alanında söz sahibi bir Türkiye görmektir. Bu hedeflere ulaştığımızda Türkiye, dünyada tarımsal ekonomik büyüklükte ilk 5 ülke arasında yer alan, tarımsal gayrisafı yurtiçi hasılasını 150 milyar dolara ulaştırmış, gıda ve tarımsal ürün ihracatı da 60 milyar doları aşmış bir ülke olacaktır.

SETBİR olarak yapmakta olduğumuz çalışmalarda hedefimiz ise, sektör olarak Bakanlığımız ile ortak çalışmalar ve projeler yürüterek problemlerimizin çözülebileceğidir. Bu konudaki inancımız tamdır.